

Danske telefonbøger

Anmeldt af Colin Banks

---

*Telefonbøger fra
Jydsk Telefon
Tele Sønderjylland
Fyns Telefon
KTAS*

Telefonbøger hører sammen med leksika og ordbøger – kinesiske bøger er dog en undtagelse – til den kategori af læsemateriale, der læses, eller som man i hvert fald søger i, lodret. Brugeren læser *nedad*, ikke for at læse ord, men for at identificere og reagere på bogstavændringer i ordene. Det er vigtigt at vide, når et bogstav ændres, og når Poul bliver til Povl.

Denne læsemåde kræver fundamentale ændringer af normal typografisk praksis, helt ned til skriftsnittet. Normalt tegnes et alfabet med vægt på detaljernes fællespræg, sådan at bogstaverne kombineres godt i ord. Fordi vi læser hele ordgrupper med et enkelt blik, ikke de individuelle bogstaver. I modsætning hertil er de specielle karakteristika overordentlig vigtige, når vi læser *nedad*. Skriften i en telefonbog skal derfor vælges og tegnes med tanke på disse forhold.

Telefonbøger trykkes i store oplag på ringe papir og med stor trykhastighed. Det stiller nogle særligt kritiske krav til skriften i en telefonbog. Andre problemer er skriftens ringe størrelse, normalt under 1,5 mm høj.

Tryksværten kan flyde ud i *e*, *a*, *g*, og *r* og *n* kan vokse sammen og ligne et *m*. Værst er det med 3, 5, 6 og 9, som kan komme til at se ud som 8.

Endvidere er der den typografiske iscenesættelse, skriftens anvendelse på siden. Kun få telefonselskaber interesserer sig for postadresser. Adresserne bliver måske taget med som en samfundsmæssig forpligtelse, især når det nationale telefon- og postvæsen er en og samme organisation, eller hvis telefonselskabet ligefrem får betaling for at gøre det. Men almindeligvis er adresserne kun med for at skelne den ene *Frederiksen, Bjørn* fra den anden *Frederiksen, Bjørn*. Adressen har derfor den laveste placering i det typografiske hierarki. Inden for de givne størrelsesbegrænsninger er abonnentens navn og nummer de oplysninger, der skal stå klartest.

Hvorfor skal skrift og typografi være så lille? Et lands telefonbøger kræver tilsammen meget papir og dertil megen energi til produktion og distribution. Hvis bøgerne ikke blev produceret så kompakt og billigt som muligt inden for rimelige grænser, ville det ikke være muligt at udsende nye udgaver med jævne mellemrum. Det er værd at bemærke, at i England vandt *Phonebook* både den meget prestigegivende *Royal Society of Arts Award* og miljøprisen *BBC's Environmental and Green Award*. Der var et andet problem i England. Bøgerne havde vokset sig så store og var så talrige (næsten 150 forskellige), at abonnenterne ikke brugte dem, men foretrak at ringe op med meget dyre forespørgsler.

De her anførte punkter angiver nogle af de kriterier, man må bruge til at bedømme telefonbøger. Når alt det bedste, der kan gøres, er gjort for at

opfylde disse krav, afhænger det endelige resultat udelukkende af trykningskvalitet. Dårlig trykning kan let ødelægge alt, hvad der ellers er gjort for at opnå god typografisk design.

I dag er man jo næsten forpligtet til at bruge farver, først og fremmest til at adskille de forskellige sektioner i telefonbogen. Der er udviklet en international regel, som siger, at blå står for *bogens brug*, gul for *fagregisteret* (med masser af svulstig typografi) og hvid for *navneregisteret*. Farven trykkes somme tider som staffagefarve. Den kan enten dække siden totalt eller partielt med negativ tekst og streger. Farvens tæthed kan variere fra total dækning til let screening.

Når de grundlæggende vigtige typografiske detaljer er fastlagt, står tilbage den vigtigste designopgave „bogens brug“, dens opdelingsmæssige anvendelse. På det område foretrækker nogle selskaber at præsentere informationerne på den mest enkle og klare måde, mens andre krydrer serveringen med populære og venlige ingredienser.

De forskellige måder at angribe problemerne på ses også i omslagens design. Ethvert design, der er aggressivt eller vulgært, er efter min mening uanvendeligt på en bog, som brugeren skal leve med i sit hjem som et møbel, eller bruge i sit arbejde og se på hver dag. Det er designerens særlige ansvar, det her drejer sig om – for det er ham der iscenesætter et opslagsværk af stor samfundsmæssig betydning.

De danske telefonbøger

Jydsk Telefon udgiver ti generelle telefonbøger, hver med et overordentligt tydeligt vej- og regionskort. Der indledes med 50 informationssider i fire farver og kort over større byer. Herefter en substantiel sektion gule

.. 75 42 17 61	Nielsen Finn H omsorgsassistent Skibbroen 23 (Rb)	75 42 05 56
.. 75 42 20 37	- Flemming Øster Vedstedvej 52 Øster Vedsted (Rb)	75 42 15 03
.. 75 42 47 96	- Flemming T bagerm Saltgade 7a (Rb)	75 42 01 05
.. 75 41 00 50	- Folmer Askebjerg kontorchef	
.. 75 42 18 60	Ternevænget 6 Ribe Nørremark (Rb)	75 41 04 82
.. 75 42 21 39	- Frode assist Falkevej 24 Ribe Nørremark (Rb)	75 42 13 11
.. 75 41 04 80	- G Nørretoft 8 Ribe Nørremark (Rb)	75 42 32 64
.. 75 42 15 67	- G I taksatof Øster Vedstedvej 21 Øster Vedsted (Rb)	75 42 00 13
.. 75 42 00 07	- Gitte servitrice Grønnegade 20 (Rb)	75 42 16 94
.. 75 41 02 34	- Gitte Ellegaard	
.. 75 42 19 47	Rønneberparken 113 Ribe Nørremark (Rb)	75 42 46 05
.. 75 42 49 31	- Gitte Zimmer Spættvænget 4 Ribe Nørremark (Rb)	75 42 06 74
.. 75 42 07 01	- Grethe Hegelundsvej 5 (Rb)	75 42 10 97
.. 75 42 09 42	- Greve Rønneberparken 78 Ribe Nørremark (Rb)	75 42 22 13
.. 75 42 15 25	- Gunnar A Tangevej 102 (Rb)	75 42 07 81
.. 75 41 01 30	- Gunnar Nissen gdr Kærbovej 22 Kærbo (Rb)	75 42 16 41
.. 75 42 05 26	- Nielsen H B malermester Bakkevej 8 Seem (Rb)	75 44 11 72
.. 75 42 10 94	Nielsen H Kastberg lektor Korsbrøddregade 13 (Rb)	75 42 09 03
.. 75 42 02 65	- Hans Drost Pedersvej 8 (Rb)	75 42 49 58
.. 75 42 02 08	- Harald Obbekjærvej 37 (Rb)	75 42 37 24
.. 75 41 04 60	- Harry Lundgårdsvej 22 (Rb)	75 42 40 38
.. 75 42 05 78	- Heinrich Skyttevej 146 Ribe Nørremark (Rb)	75 42 10 46
.. 75 41 07 08	- Helen Stubkjær Gravgade 9 (Rb)	75 42 35 10
.. 75 42 35 49	- Helene Rosenallé 8 (Rb)	75 42 19 59
.. 75 42 04 32	- Henning reudegraverf Skyttevej 90 Ribe Nørremark (Rb)	75 42 10 86
.. 75 42 46 82	- Henning Deenhardt afdelingsformand	
.. 75 42 44 63	Lustrupvej 22 Lustrup (Rb)	75 42 20 72
.. 75 42 16 23	- Henning Skov Strengvej 11 Damhus (Rb)	75 42 36 41
.. 75 42 26 86	- Henry mabelhdi Skibbroen 29 (Rb)	75 42 09 06
.. 75 41 00 14	- Holger arbejdsmd Gyvelparken 38 Ribe Nørremark (Rb)	75 42 05 35
.. 75 42 08 45	- Holger og Esther gaardejer Vardevej 28 (Rb)	75 42 20 87
.. 75 42 44 62	- Inga Grønnegade 10 (Rb)	75 42 26 45
.. 75 42 01 60	- Inge Marie Ivedgade 13 (Rb)	75 42 06 24

sider med et antal annoncer, der nok skulle kunne betale det meste af produktionen. De følges af navnesiderne, de hvide sider, med tekst i tre spalter a 60 mm med navne og nummer i tydelig kraftig skrift og adresser i en tyndere, smal grotesk skrift. Abonnentnavnernes fremhævede skrift distraherer slet ikke, men punktuierer tværtimod og giver siden en god rytme. Som den eneste anden mulighed for fremhævning på de hvide sider bruges *understregning*, en grim løsning der kan få brugeren til at tro, at der herved markeres en opdeling i bogen snarere end en markering af en bestemt abonnent. Men der er på trods af denne kritik tale om fremragende bøger. Den eneste usikkerhed jeg derudover kan have (men tilgiv en udlændings eventuelt manglende forståelse) er over for opdelingen af hver bog i lokalområder. Det er jo ikke sikkert, at brugeren ved, hvor områdeskillelinierne går, og i hvilket distrikt den søgte person bor.

Alle telefonbøger fra *Jydsk Telefon* har til dels fælles omslagsdesign, et

*Jydsk Telefon.
Navnesider, hel
størrelse.*

Jydsk Telefon.
Fagbog.
Nedsat.

<p>brother Kopieringsmaskiner Været 86 52 10 66</p>	<p>perforering 86 52 10 66</p>	<p>MIP 97 26 77 60</p>	<p>ole juhl Symfoni 76 82 62 53</p>	<p>kt. tv 76 82 62 53</p>
<p>Strømper</p>	<p>Strømper</p>	<p>strømper til hele familien</p>	<p>strømper</p>	<p>strømper</p>
<p>strækmetal</p>	<p>Danske strømper</p>	<p>strækmetal</p>	<p>strækmetal</p>	<p>strækmetal</p>
<p>SAS REJSEBUREAU</p>	<p>Danske strømper</p>	<p>strækmetal</p>	<p>strækmetal</p>	<p>strækmetal</p>

Forsidetegning af Buster Bruun. Nedsat.

teleBogen 91-92

Siv 2
Bjærring • Esbjerg • Grenaa
Hvide • Væde • Væjen

abstrakt maleri af *Buster Bruun*. I alle bøgerne er der et farvefoto af kunstneren, hans biografi, hans fødselsdato, adresse og telefonnummer, både sommer og vinter. Gad vide om Buster Bruun ikke får stønnende opringninger fra kærlighedssyge kvinder. I England ville det i hvert fald være et problem!

Nogle af Jydsk Telefons bøger er fi-

Til højre: Tele Sønderjylland. Side fra Fagbog. Nedsat.

nerede andre: Bramminge, Esbjerg, Grindsted og Vejen har langt bedre papir end Brande, Holstebro og Skjern.

Den indledende tekst er somme tider delt op i fire spalter med meget dårlige ordmellemrum. På nogle af de gule sider flyder skriften ud. Det skyldes nok papiret. De ti telefonbøger fra Jydsk Telefon er slanke og lette at håndtere. *Jydsk Fagbog* derimod er kluntet og grim, og dens fem ufordøjelige spalter med annoncer på tværs af de gule sider (16.000 spalter i alt) er afskrækkende. Bogen må være produceret af en helt anden afdeling end regionsbøgerne.

Et enormt kedeligt omslag omslutter *Tele Sønderjyllands 1992* bog, der ellers starter med et lovende: Velkommen i den nye telefonbog. De blå informationssider slår på de populære strenge med tegninger og stor typografi. Ikke dårligt, hvis man har råd til det, for det er jo ikke enhver der har et perfekt syn. Men de egentlige sider har imidlertid en meget lille skrift. Klogeligt nok med den mindste

<p>H Høgen 75 88 40 98</p>	<p>Høgen 74 65 29 44</p>	<p>Car nøget for din krop og dit helbred 74 42 78 15</p>	<p>Høgen 74 42 78 15</p>
<p>DE GULE SIDER</p>	<p>DE GULE SIDER</p>	<p>DE GULE SIDER</p>	<p>DE GULE SIDER</p>
<p>DE GULE SIDER</p>	<p>DE GULE SIDER</p>	<p>DE GULE SIDER</p>	<p>DE GULE SIDER</p>

skrift til adresserne, men med den konsekvens, at man får et klattet og plettet typografisk indtryk.

De gule sider er godt tilrettelagt og fremragende trykt. Ikke på gult papir men med farven påtrykt, så den kan give mulighed for hvide åbninger, „kasser“ eller „vinduer“ og gule mønstre. Grå toner, lys blå og røde staffafarver gør disse sider indbydende. Den sønderjyske bog indeholder også et kort over buslinier og to sider med turistattraktioner.

Fyns Telefonbog har i lighed med de fleste andre danske telefonbøger hvide navnesider, her med tre spalter pr. side. 60 mm som en rigelig bredde. Men hvordan bruges den? Til adressen anvendes en smal skrift. Jeg kunne imidlertid ikke finde en eneste abonnent, der fyldte mere end én linie. De fleste brugte ikke halvdelen af den disponible plads. Megen plads bliver herved overflødig. Et ekstremt eksempel på et af de mest fremtrædende træk i de danske telefonbøger: rækker og rækker af prikker. Man tror næsten, at man har pletter for øjnene.

Fyns Telefonbog har angiveligt flere prikker end de øvrige. Der er ikke megen fornuft i først at bruge en smal skrift og dernæst fylde den sparede plads med prikker. Det forhold gør sig endnu mere gældende i stedre-

40 18 15	Ulbæk A C billedvæver Stationsv. 2 (NÅ)	64 42 12 18
41 19 47	Uldall Hansen J og J Røjlemosev. 33 Strib	64 40 62 64
41 50 99	Ulla's Fiskehandel	
48 13 56	Højbovænget 9 (Ge)	
41 19 47	Billtelefon	30 69 08 58
44 11 23	Ullerlund Pia Storebæltsvænget 19	64 41 57 41
44 17 33	Ullersted Hanne montagearbejder Gasværksv. 9	64 41 04 24
49 16 46	- Søren ingeniør Kongebrø. 15	64 41 36 97
44 16 32	Ulriksen Birthe Tjærepletten 34 Strib	64 40 22 51
41 35 03	Ulstrup Evald Skovgården 11	64 41 73 76
	Ulv Kristiane Skovg. 34	64 41 45 30
44 41 88	Ungdomsskolen Melfar	
	Ungdomsskoleinsp. Knud Møller	
44 51 81	Vestre Skole	64 41 05 56
41 74 55	Privat	64 40 22 35
49 18 13	Unge Idræt De Vegav. 47 Vejby Fed	64 40 16 40
41 54 07	Unibank A/S	
44 46 21 77	Middelfart	
44 46 20 02	Østerg. 26	64 41 20 00
	Telefax	64 41 79 20
64 42 24 94	Strib	
44 01 05 63	Vesterg. 33 Strib	64 40 10 03
41 17 88	Telefax	64 40 61 03
48 16 33	Unicon Beton	
41 51 66	Middelfart Falstersv. 38	64 41 04 77
	5500 Middelfart	
41 88 80	Telefax	64 41 04 42
49 16 95	Uniqmat ApS.	
41 68 41	Middelfartv. 83-85 (Bp)	64 44 21 75
11 02 41		144
41 00 00		

gister-siderne, som er sat med en meget lille smal skrift.

De fem spalter består næsten udelukkende af hvid luft. Der forekommer velkomne pauser når et nyt bogstav i den alfabetiske orden påbegyndes. Det angives med et stort bogstav, men igen med den uelegante understregning. I Fyns Fagbog kan jeg ikke finde noget at anbefale. Forrest findes de samme sammenklemt kort som i den fynske navnebog.

KTAS *navnebögerne* for Københavnsområdet har fire spalter a 45 mm på hver side. Et bevis for, at man ikke

*Fyns Telefon.
Navnebog. Hel
størrelse.*

*Fyns Telefon.
Stedregister.
Hel størrelse.*

Stednavn	Område	Stednavn	Område	Stednavn	Område
Stigmøse	Assens	Søbjerg	Middelfart	Tøghærsskoven	Østfyn
Stibøj	Assens	Søbe	Fåborg	Tellerup	Middelfart
Stillebæk	Nordfyn	Søboløkker	Assens	Temmeshave	Assens
Stjovl	Svendborg	Søboløkker	Fåborg	Tevlesø	Langeland
Stønan	Langeland	Søby	Assens	Terringe	Nordfyn
Stønsøe Fredskov	Langeland	Søby	Svendborg	Thinghøven	Svendborg
Stønsøe Mik.	Langeland	Søby	Ærs	Thoderup	Nordfyn
Stønsøe Udflytare	Langeland	Søby Mik.	Svendborg	Thorup	Odense
Stokholm	Middelfart	Søby Nørremk.	Ærs	Thorup Kobøve	Odense
Stokkebrogyden	Fåborg	Søby Vestermk.	Ærs	Thors	Assens
Stokkeby	Ærs	Søbygårdsmark	Ærs	Thorshuse	Assens
Stokkebæk	Svendborg	Søbymik.	Ærs	Thurs	Svendborg
St. Købeskov	Nordfyn	Sødinge	Midtbyn	Thurs Rev	Svendborg
St. Løballe	Nordfyn	Sødinge Hede	Midtbyn	Tingdal	Odense

